

NEKP ZIZIMM un lauksaimniecības darba grupa 24.01.2024. Dalībnieku rakstītie komentāri tērzētavā.

Valters Kinna:
Vai sanāksmes ieraksts pēc tam būs pieejams?

Čatā atbild *Kristīne Sirmā:*
ZM ierakstus tehniski ir grūti nodot publiski, bet padomāsim par formātu.

Alberts Auziņš:
Kāds šobrīd ir plāns šo -17% ne-ETS mērķi sadalīt starp sektoriem. Vai būs vienādi - 17% visiem sektoriem vai būs diferencēta pieeja (būs sektori ar lielāku samazinājumu un sektori ar mazāku samazinājumu)?

Čatā atbild *Kristīne Sirmā:*
Pašlaik KEM priekšlikumā "Klimata likums" plāno noteikt sadalījumu pa ne-ETS sektoriem. ZM savā ppt sniegs ieskatu kādu % KEM plāno noteikt l/s.

Alberts Auziņš:
Pašlaik KEM priekšlikumā "Klimata likums" plāno noteikt sadalījumu pa ne-ETS sektoriem. ZM savā ppt sniegs ieskatu kādu % KEM plāno noteikt l/s.

KEM kolēģi atbild uz jautājumu mutiski (sk. sanāksmes protokolu)

Dace Ozola, atbildot uz *Valtera Kinnas* mutisko komentāru par to, ka svarīgi ir kūdras purvus pēc izstrādes uzreiz renaturalizēt:
Kinnas k-gam - izstrādāto purvu renaturalizācija nav SEG emisijas mazinošs pasākums. Ir attiecīgi pētījumi.

Valters Kinna, atbildot uz *Daces Ozolas* jautājumu:
Ir pārlicinošs pētījumu apjoms, kas saka, ka ir. Diemžēl nezinu, kāpēc saite neiet. man iet. Cerams, ka ies caur šejieni:

<https://www.zalabriviba.lv/zinojums-purvu-kudras-ieguves-lauku-pec-izmantosanas-veidu-seg-emisijas-un-piesaiste/>

Aldis Butlers atbild čatā:
Pēc šīs tabulas, no šī ziņojuma, nesapratu kā rewetting (renaturalizācija) sanāk klimatam veselīgāka, salīdzinot ar apskatītajiem rekultivācijas variantiem.

Land-use type	Present study (in bold data for quantitative analysis)				IPCC wetland supplement (with 95 % confidence interval)				LIFE Nitrova Project emission factors (European NR values 2022) values in study				
	1 CO ₂ -C ha ⁻¹ year ⁻¹	kg CH ₄ -C ha ⁻¹ year ⁻¹	kg N ₂ O-N ha ⁻¹ year ⁻¹	1 CO ₂ -eq ha ⁻¹ year ⁻¹	kg CH ₄ -C ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	kg CH ₄ -C ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	kg N ₂ O-N ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	1 CO ₂ -eq ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	kg CH ₄ -C ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	kg N ₂ O-N ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	1 CO ₂ -eq ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	1 CO ₂ -eq ha ⁻¹ year ⁻¹ (95%)	
Transitional mire	0,165,8	198,0991,2	0,763,5	0,165,8	-	-	-	-	c. 1,9	274	-	1,6	c. 2,1
Raised bog	-0,165,3	120,5638,0	0,260,1	8,293,8	-	-	-	-	c. 1,5	133	-	c. 6,2	c. 1,2
Active peat extraction	2,245,3	2,211,3	1,365,76	6,610,2	-	-	-	-	1,09	10,83	122,5	0,64	4,2
Abandoned peat extraction	3,965,6	21,0416,0	1,065,7	16,266,7	2,8 (1,1-4,2)	6,1 (5,6-11)	340 (102-981)	6,3 (0,03-0,64)	0,95	1,85	c. 5	c. 6,2	1,3
Restored peatland	-1,065,3	406,2384,8	0,860,3	0,013,7	NP-23 (-0,77-0,34)	NP-25 (-0,77-0,34)	NP-22 (3-440)	negligible	-	-	-	-	-
Restored peatland	0,603,2	0,040,0	0,060,0	4,090,0	0,71-1,71	NR-216 (0-856)	-	-	-	-	-	-	-
Afforested peatland	-	11,9413,9	2,160,6	-	2,8 (2,6-3,1)	2,3 (1,6-3,0)	217 (49-938)	2,8 (0,7-6,1)	SP-0,95	1,6	SP-0,91	SP-6,1	SP-6,1
Berry plantation	-	-	-	-	7,9 (6,5-9,4)	0 (0,8-2,8)	13 (9,7-18)	CB-0,75	BB-1,13	BB-0,95	BB-0,95	BB-0,95	BB-0,95
Cultivation	-	-	-	-	50-527 (26-109)	0 (0-116)	50-527 (26-109)	CR-1,0	CR-1,0	CR-1,0	CR-1,0	CR-1,0	CR-1,0
Grassland	-	-	-	-	6,1 (5,0-7,3)	16 (1,4-39)	NP-0,3 (1,9-0,0)	3,2 (0,9-11)	3,2	c.25	-	c.6,3	c.19
Bioenergy	-	0,345,2	-0,060,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Valters Kinna, atbildot uz *Alda Butlera* komentāru:
Palasiet mazliet zemāk secinājumus un šīs tabulas analīzi.

Andis Lazdiņš, atbildot uz *Mārtiņa Cimermaņa* mutisko komentāru:
Diemžēl neuzaršana neko labu oglekļa bilancei neizdarīs. Tas ir stipri aiz matiem pastiepts mīts.

Alberts Auziņš:
Vai organisko augšņu nozīme l/s nav pārvērtēta? Organiskajās augsnēs

Kristīne Sirmā atbild čatā:
50/50; zālāji/aramzeme

<p>graudaugus un tehniskās kultūras audzē samērā maz, pamatā organiskajās augsnēs ir zālāji.</p>	
<p><i>Sanita Kalnača:</i> Lūgums KEM vērtēt ne tikai SEG samazinājumu un C piesaisti, bet IKP pieaugumu, ievērojot 1) KEM sākotnējo slaidu par SEG intensitāti: IKP augšā, emisijas lejā; 2) Ilzes norādītās izmaksas par pasākumiem – 1.56 miljard.</p>	
<p><i>Aiga Grasmāne:</i> Aicinājums LLKA: savu priekšlikumu par koksnes izmantošanas veicināšanu būvniecībā iesniegt rakstiskā veidā Ekonomikas ministrijai saistībā ar būvniecības politiku, un VARAM un FM saistībā ar publisko iepirkumu regulējumu.</p>	
<p><i>Guntis Gūtmanis:</i> Lūgums atsūtīt visas prezentācijas.</p>	<p>ZM atbilde: Prezentācijas tiek ievietotas ZM mājaslapā, dalībniekiem tiek nosūtīta saite.</p>
<p><i>Alberts Auziņš:</i> No agronomiskā viedokļa graudu audzēšana kūdras augsnēs ir ļoti nepiemērota.</p>	<p><i>Kristīne Sirmā</i> atbild čātā: Mums ir analīze un papildus analizējam laukus</p>
<p><i>Valters Kinna:</i> Jā, CH4 emisijas pieaugs. Taču salīdzinot ar citiem rekultivācijas veidiem joprojām veiksmīgākais veids, kā uzlabot bilanci. Vismaz ja runā par to, kas šobrīd pārlicinoši ir izpētīts</p>	<p><i>Kristīne Sirmā</i> atbild čātā: Dabas atjaunošana win-win</p>
<p><i>Andis Lazdiņš:</i> Par to appludināšanu tas ir apgalvojums, kas balstās uz Vācijā lauksaimniecībā izmantojamās zemēs iegūtiem rezultātiem. Rūpīgāk iepazīstoties ar šo jautājumu, izdosies noskaidrot, ka emisiju samazinājums sagaidāms tikai tad, ja noņem auglīgo augsnes slāni (kurš tāpat sadalās tikai citur) un vēl kaut kā jāpanāk, lai nokrišņu būtu vairāk un tās platības neizkalstu vasarā. Pārdomām - lielākais emisiju avots zemes sektorā ir rīsu lauki.</p>	<p><i>Alberts Auziņš:</i> Neesmu eksperts. Taču šķiet, ka augošāka mitruma apstākļos augsnes organiskās vielas noārdīšanās notiek daudz lēnāk vai pat nenotiek. Līdz ar to nenotiek saistītā N atbrīvošanās.</p> <p><i>Valters Kinna</i> atbild: Runa ir par to, ka ļoti pietrūkst ilgtermiņa monitoringa un citu pētījumu, kas parādītu citu pēc izmantošanas veidu efektivitāti patlaban. Jāpiezīmē, ka te gan ir atsevišķi izdalīts restored and rewetted.</p> <p><i>Aldis Butlers</i> atbild: Te arī nonākam pie tā, ka C un N uzkrājums augsnē un ekosistēmas kopējās (zemes izmantošanas veida scenārija ietekme uz klimatu) SEG emisijas CO2 ekvivalentos ir divas dažādas lietas.</p> <p>Parasti šo visu mēdz pārāk noreducēt. Rewetting var palīdzēt sargāt augsnes C</p>

	uzkrājumu, bet tas nav velkams ar vienādības zīmi, ka tas tad ir klimatiski salīdzinoši efektīvāks scenārijs ar citiem, ja salīdzinājumā ņem vērā visas SEG gāzes un C uzkrājuma dinamiku visās C krātuvēs visos potenciālajos zemes izmantošanas scenārijos.
<i>Kristīne Sirmā</i> , atbildot uz <i>Valtera Kinnas</i> un <i>Alda Butlera</i> saraksti: rewetting - sākotnēji samazināsies CO2 no mitrzemēm, bet palielināsies iespējams CH4 emisijas. Pēc EK viedokļa ilgtermiņā rewetting ir labs klimata pasākums.	<i>Aldis Butlers</i> : Bīstams apgalvojums, it īpaši, ja ņem vērā izšķīdušā organiskā oglekļa izskalošanos. Ir nu jau pādaudz pētījumu rezultātu, kas parādā, ka CO2 emisijas pieaug pēc rewetting, bet metāna pilnīgi noteikti nesamazinās.
<i>Diāna Saulīte</i> : Vai modelis ņem vērā apbūves (t.sk. tikai vēl plānotā) - atsevišķi novadi (kas bija norādīti kā potenciāls CO2 piesaistei) tiek būtiski pārvērsti apbūves zemēs, līdz ar to neīstenos ne LIZ, ne mežu, ne bio mērķus?	
<i>Sniedze Sproģe</i> : finanšu aprises nākotnei nopietni būtu jādiskutē jau no paša sākuma un šī grupa ir vieta, kur noteikti to arī vajag darīt! Plus ALTUM nebūs nekādu instrumentu, ko vajadzētu izskatīt?	
<i>Ruta Konstante</i> : Lūgums precizēt, kas tiek sagaidīts uz 7.februāri?	ZM atbild: Līdz 7. februārim gaidīsim Jūsu ieteikumus, priekšlikumus par ZIZIMM vai lauksaimniecības pasākumiem, par ko varēsīm veidot diskusiju nākamajā darba grupas sanāksmē. Gaidīsim arī jebkādus jautājumus, kas radās pēc šīs sanāksmes.